

Nro. 16.

A' FELS. CSÁSZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Februarius 24-dik napján 1813-dik
esztendőben.

B é t s.

Mi Leopold városi lakosok, a' közelebb múlt Péntektől fogva szüntelen való nyughatatlanságban vagyunk. Azon napon dél után 4 és 5 óra közt ezen külső és a' belső város közt folyó Duna ágában volt vastag jég meg indulván, igen sok ember gyűlt a' Duna két partjára, és a' belső város Duna néző bástyáira, a' kik mindnyájan bámulással és félelemmel nézték a' híd lábaiha ütközött nagy jég táblákat. Eza' Duna két óra alatt a' légtől meg tisztulván, mindnyájan úgy gondolkoztunk, hogy az idén az árvíztől meg menekedünk. Azonban a' következő napnak reggelén, hatodfél órakor, a' nagy Dunából

sok jég tödülván ebbe a' kis Dunába, ismét meg rettentünk, de ezen félelmünk sem tartott sokáig, mivel a' két város közt lévő híd felett a' jég darabok meg akadván, alattok szabadon folyt a' víz, és csak a' Duna partjánál lévő házaknak szerzett egy kevés alkalmatlanságot.

De tegnap délbe 12 óra után a' nagy Dunában vólt jég ebbe bé tolódván ennek vizét annyira fel emelte, hogy minden úttzákat vízzel borított bé, és egyik házból a' másikba, 's egyik útzából a' másikba ladik vagy tsónak nélkül menni nem lehetett. — Az a' Duna partján épült ház is, mellynek második emeletjében 16 esztendőől fogva lakom, úgy körül van véve a' vízzel, hogy a' föld színén való szobáknak lakosi azokból minden házi bútorjokkal együtt, a' ház első és felső emeletjébe költözni kénytelenítettek. Tegnap este hét és nyoltz óra közt, a' midőn ezt írtam, ismét meg akadván a' jég darabok a' híd alsó részéig fel duzzadt víz miatt a' hídba, ismét nagyon kitsapott a' víz árja, 's ki tudja mitsoda szerentsétlenség érhet még bennünket. — Tegnap délbe maga Fels. Urunk is lóháton ki jövé a' Leopold városba, kegyelmessen megparantsólni méltóztatott, hogy az előjárók, és a' jó rendtartásra ügyelő Policia minden veszedelmet elhárítani igyekezzenek. A' mostani Duna áradásánál nagyobb 14 esztendőől fogva nem vólt. — Képzelní lehet, melly nagy szorongattatások közt légyenek a' Csallóközi helységek, melly szigetnek egyik oldalát a' Duna, a' másik oldalát pedig a' Vág vize mossa.

Kegyelmesen méltóztatott ő Cs. Kir. Felsége Gyika Konstantin Emmanuel urat, a' Kó'sa

György Emmanuel és Kompaniája nevezet alatt fenn álló Magyar nagy kereskedő háznak igazgatóját, a' Cs. K. ármádához 's a' Magyar Házához mutatott szolgálatai által szerzett érdemeire nézve, Magyar nemesi méltóságra emelni, 's néki egyszersmind a' N. Krassó vármegyében helyheztetve lévő *Kossovicza* nevű jószágot conferálni.

Frantzia Birodalom.

Folytatása a' múlt posta napon költ Magy.

Kurir 292-ik lapján félbe maradt

Senatus Consultumnak.

IV-ik Titulus.

A' Régenség Tanátsosiról.

A' históriákból tanuljuk, minémű tanátsosai vóltanak légyen a' tútorság alatt vólt Fejedelmeknek, a' kik t. i. a' kórmány folytatására és a' közönséges hatalomnak gyakorlására választattak vala ennekelőtte. Ezek a' tanátsosok a' Regensek szabad tettzések szerént meg fosztattak hivataljoktól, azért hogy magok annál szabadosabban uralkodhassanak. Nemilyen tanátsosok határozattak meg ebben a' 4-ik titulusban, hanem olyanok, a' kik bizonyos és meg határozott esetekben szükségesek, minden esetben hasznosak, és semmi esetben nem veszedelmesek.

Első Szakasz. A' Tanátsosoknak organisatiójokról.

A' Királyi vérből való első Princz, a' Császár attyának testvéri, vagy a' leg közelebről való attyafiai közzül kettő fog a' fő tisztségeket viselő hertzegekkel együtt tanátsosi lenni,

a' kiknek gyűlésekben vagy a' Császárné; vagy a' Regens léssen előülő, a' kik mellé egynéhány tagokat is adhat a' Tsászár.

Második Szakasz. A' Regens Tanátsosinak tanátskozásiról:

A' Regens tanátsosi a' Tsászárnak házasságáról, had indításról, a' békesseget, szövetséget, és kereskedést tárgyazó aktáknak kéz írással való meg erősítéséről fognak tanátskozni. A' rend kívűl való uradalmaknak rendelkezéseiről, a' fő hivataloknak a' Tsászár tutorsága előtt való ki osztásokról, ha már Regens van, ők fognak tanátskozni. Minden más ügyekben, mellyekben a' Regens tanátsosítól tanáts kérettetik, tsak világosítást fognak adni, és az ország kormányát folytató hatalomnak semmi akadályára nem lesznek.

V-ik Titulus.

A' tutorság alatt lévő Császárnak gondviseléséről.

Az olly Királyfi, a' ki a' nemzethez tartozik, sohol sem nyughatik bátrabban mint az anyja karjain; arra való nézve a' Tsászár anyára bíztatik a' fia házának fő gondviselése, az ő nevelése, és a' vele való bánás. Maga a' Tsászár is abban az értelemben van, hogy ettől a' szent régulától el távozni nem leszen szükséges, és tsak akkor kell a' még tökéletes korra nem jutott Császár személyét, az életben lévő Tsászár halála előtt, vagy halála után az ország fő tisztviselőire bízni, ha az anyja életben nintsen.

VI-ik Titulus.

A' Regenség gyakorlására szükséges esküvésről.

Az ország Constitutiója meghatározta, hogy a' Tsászár az uralkodó székbe való ülésekor meg esküdjön: arra való nézve ez az esküvés a' Regenség gyakorlására is szükséges, még pedig olly esküvés, melly azon különös kötelességeket magába foglalja, mellyek az ő akkori hatalmára meg kívántatnak. A' Regens annyának, és a' Regens hertzegnek kötelességeit nem lehet egy forma szókkal ki fejezni. Ez a' különbség a' 6-ik titulus első és második szakaszaiban világosabban meg határoztatik, mellyekben az esküvés első részéről vagyon szó. Annak második része mind a' Tsászárnéra, mind a' Regensre nézve egyenlő, és azt az esküvést foglalja magában, mellyet a' Tsászár az uralkodó székbe való ülésekor tenni köteles.

VII-ik Titulus.

A' korona jószágoknak gondviselésekről.

Az eddig elő beszéllett tanáts végzésének titulusai az ország kormányozásáról, és a' rútorság alatt lévő Tsászárnak gondviseléséről szóllanak. A' 7-ik titulus azokról a' korona jószágokról is szorgalmatoskodik, mellyeket a' Tsászár bír, és az azokból bé jövő jövedelmeknek ki adatásokról is. A' mi a' jövedelmeket illeti, szükség a' koronának jószágokat bírni, és mind a' Tsászárné, mind a' Regens házának fenn tartásáról szorgalmatoskodni. Ellenben a' magános korona jövedelmeknek bölts gondviselése a' békességnek hatalmas kintse és záloga; arra való nézve annak meg tartására böltsen kell vigyázni. Ennek a' titulusnak két szakaszaiban azokért is szorgalmatoskodtak, a' mennyiben a'

Tsászári koronához tartozó jószágokról hozatott rendeleteket meg határozták. A' korona rendkívül való jószágai a' Status szükségére hagyattak meg, és az azoknak kasszáiban lévő pénz, a' magános korona jószágokból bé jövő pénzekkel együtt a' Tsászári kints tárba tétetnek.

VIII-ik Titulus.

A' Császárnak vagy Régensnek nem lételekről.

A' mint mindjárt eleinte meg mondtam, hogy Eő Tsászári Felsége mindan történetekre ki terjesztette a' maga gondvisesését, és a' közönséges rendnek fenn tartása végett, hogy a' kormányt minden meg támadástól bátorságossá tehesse, a' 8-ik titulusnak 1-ső és 2-ik szakaszában a' ministerek hatalmának meg határozásáról gondoskodott. Végre hogy semmi el ne mellőztessen, a' 3-ik szakaszban azok az eszközök is elő adattatnak, a' mellyek által a' titkos tanátsban eiő fordulólandó nehézségeket meg lehet magyarázni, mellyek rendkívül való dolgokat szülhetnének, és a' mellyeknek külömbségét előre látni nem lehetett.

Lengyel Ország.

A' Warsaui Hertzegségnek az Orosz lovaság reá rohanásától való megmentésére és a' Haza védelmezésére a' ministériumnak tanátsosi következő rendeleteket tettek:

1.) Minden 50 kéménytől egy mindennel fel fegyverkezett lovas legény állítassék ki.

2.) Ennek a' lovas legénynek készülete, egy pallasból, dárdából, pisztolyból, jó felső ruhából, posztó nadrágból, egy köpönyegből, jó sa-

rukból, két ingből, egy jő süvegből, egy parontáskából, és egy nyeregből álljon.

3.) Ennek a' lovas legénynek és lovának kikészítésére a' közönségekre illendő adó vetteszen.

4.) Azon kívül minden lovas legénytől 15 Lengyel forintot fizessen a' közönség. (Egy Lengyel forint öt Császári garasból áll).

5.) Az illy lovas legények közzé szabados és ha lehetséges lehet 18 esztendőstől 48 esztendőskig való nőtelen emberek vétetessenek fel.

6.) Minden ki állított lovas legényért 250 Lengyel garasról való quietantzia vagy nyugtató levél adattassék, a' melly pénz későbbben a' közönséges kassából fog ki fizetődni.

7.) Az illy lovas legény hasonló zsóldot veszzen a' línea truppokbanlévő katónasággal.

8.) Az illy mindjárt regementekre, eskadronokra, és kompaniákra osztatott, és a' hozzájuk adatott tisztek által fegyverben gyakoroltatott lovas legények a' további parantsolatig az osztályok fő városiban maradnak.

Hertzeg *Poniatowsky József* hadi minister, osztályos Generális, és a' Fr. Ármádia 5-ik osztály seregének fő vezére, 's egyszersmind a' nemzeti fel fegyverkeztetett seregeknek kommandirozója a' Lengyel Marsalokhoz küldött circularis levelében következő módon buzdítja őket: A' midőn a' haza védelmezéséről vagyon szó, akkor semmi késedelmet nem kell a' fegyver fogásba mutatni, azt gondolóra venni; és tanátsot adni Hazánk atyaihoz és előjáróihoz illik, a' mi kötelességünk az engedelmesség. Arra való

vézve az én erőmre, eszközeimre, és kötelességeimre való tekintet nélkül, egyedül azon szomorú állapotnak meg gondolása, mely édes hazánkat minden részről fenyegeti, bírt engemet arra, hogy azokat a' terhes kötelességeket, a' melyekre engemet a' haza serkentett, örömmel által vegyem, következésképpen, hogy a' közönséges fel kelő seregek reám bizott vezérlését örömmel elfogadjam.

Hadi Történetek és Környülállások.

A' Lengyel országi határokról Febrnárius 10 ik napján jött tudósítások így szóllanak: Tegnap előtt marsiroztak bé 7000 Orosz könnyű lovasok Warsauba, a' következett napon közelített oda az Orosz fő armádia, mely 80 ezerből állónak lenni mondatik, és annak egy része, még azon napon bé fog Warsauba szállítatni, a' hova I. Sándor Orosz Császár Eő Felsége is váratik. A Szakszoniai armádia Kalisch felé vonta magát hátrább, kétség kívül azon okból, hogy magát az Orosz Országi Vice Királlyal öszve kaptsolhassa, kinek fő hadi szállása még má Posenben vólt.

Berlinből Február. 10 ik napján. Ugy hallatik, hogy az egész Prussziai Kir. Armádia hadi lábura fogna állíttatni, és hogy a' gyalog serege, ket Generál *Gravert*, a' lovasságot pedig Generál *Blücher* fognák kommandirozni.

Midőn I. Sándor Orosz Tsászár napkeleti Prussziának *Lyck* nevű kis városába bé ment vólna, az oda való 80 esztendős öreg Superintendens Eő Császári Felsége eleibe menvén, és egy szép oratiót mondván előtte, azon esedezett,

hogy azon városnak és hazájának kegyelmezne meg. Meg is ígérte ez a' Fels. Fejedelem, hogy kérését tellyesíteni fogja.

E' folyó Februárius első napjától fogva, így szólnak a' Berlini közönséges újság levelek, mutatták magokat az új Marchiában a' Kozákok; azon napon elsőben 40-en, azután 200-an mentek be *Driesenbe*; a' következett napon 150-en nyomútlak bé *Friedbergbe*; Febr. 3-ikán a' *Warthe* folyóvíz mellett fekvő *Landsbergbe* és *Soldinba* mentek. — Febr. 4-ikén *Küstrinhez* egy óráni messzeségre fekvő *Tamsel* faluhelységig nyomútlak előbre; de mivel az ezen erősségbe fekvő Frantziák eleikbe marsiroztak, ők is hirtelen vissza vonták magokat. Febr. 5-ikén *Freienwalde* és *Brizen* mellett egynéhány Kozákok jövé az *Odera* mellé, az azon lévő jeget próbálgatták, ha meg bírja é őket, azután ismét visszamentek. Tsak nem minden nap sok hadi nép marsirozik Berlinből az *Oderai Frankfurtra*. Az ide gyülekezett szabadtságon volt Prusszus katonák Sziléziába marsiroznak.

Spanyol Ország.

Az *Albuferai hertzegnek* (*Marsal Süchetnek*) azon tudósítását, mellyet ő az *Andaluziában* esett hadi történetekről a' Fr. hadi dolgokra ügyelő miniszternek a' múlt *Januáriusban* küldött, a' Fr. *Monitör* is közlött a' *Párisi Publicummal* e' most folyó *Februárius 8-ik napján* költ újság levelében. Az *insurgenseknek* három vezérjei: *ügymond, Durand, Villa - Campa,* és *Gayan* az alattok lévő népet öszve kaptsólván, az első *De-*

decemb. 16-ik napján, 3000 emberrel a' *Darocai* kastély eleibe nyomúlt, mellyben akkor Frantzia katonaság vólt, azon idő pontban pedig Oberster *Torres* egy tartalék sereggel Saragossa ellen *Encina - Corvaba*, és a' Carinenani hegyek közt való szorosságba vette magát. A' Spanyoloknak 5 ágyújuk vólt, mellyekkel a' fellyebb említett kastélyt keményen lövöldözték és szorongatták,

Az ezen kastélyban vólt Fr. katoná őrizetnek, Generál *Severoli*, Decemb. 17-ik napján, Saragossából Almunián által segítségére menvén, az *Encina - Corva* mellett állott ellenséget megtámadta, meg verte, közzülök sok embert levagdalt, és 200 embert tisztjeikkel együtt fogságra ejtett, és a' midőn *Gayan* insurgens vezér eleibe nyomúlt volna, őtet is hátra verte, és még azon éjjel *Mayamba* ment, a' következő nap reggelén pedig *Darocába*, mellyet hadnagy *Perrot* nagy bátorsággal védelmezett. Minekutánna itten a' kastélynak védelmezésére minden intézeteket meg tett, 's azt minden szükséges dolgokkal megtöltötte volna, Dec. 20-ikán Darocából ismét ki indúlt, a' *Carinenai* szoros hegyeknél ismét azokra az oda sereglett insurgensekre bukkant, a' kik őtet útjában meg akadályoztatni, 's ágyúitól meg fosztani szándékoztak. De olly jó rendbe szedte magát a' fellyebb nevezett Frantzia Generális, hogy tejlyességgel el nem érhetette a' maga tzelját ez ellenség, és a' Saragossai úton Almuniaig vissza menni kénytelenítettett, 's ott ismét meg állapodott.

Minekutánna a' Fr. seregek Carinenát elfoglalták volna, Almuniához nyomútk, és Dec. 25-ik napján a' nevezett insurgens vezéreket minden oldalról megtámadták, zavarodásba ejtették, 's meg futamtatták, a' midőn az ellenség 400 holtakat és sebbe esteket hagyott a' tsatapiatzon, 100-an pedig el fogattattak közzülök.

Egy más verekedés *Barbastro* mellett vólt, a' hol insurgens vezér *Mina* 2000 emberrel minden tetőket el foglalt ugyan, de Decemb, 23 ik napján *Colbert* Oberstertől meg támadtatván, nagy veszteséggel elúzetett, az alatta valők pedig mind széllyel futottak. — A' Valentziai tartományban Generál *Harispe* Decemb. 26 ik napján egy osztály sereget küldött *Ibi* alá, a' hol t. i. a' Murciai insurgensek jó helyen állottak, de még is 40 meg holt, és 20 fogságra esett ember veszteséggel onnan elúzettek.

A' Girona' újság leveleknek 19-ik Januáriusi darabjában egy tudósítást iktattak bé *Vich* városának lakosi *Kataloniában*, mellyben nagyon panaszkodnak az insurgens vezéreknak erőszakos húzásokvonások ellen, mellyek olly sok panaszra szolgáltatnak alkalmatosságot, hogy végtére a' Kadikszai Kórmányszék kéntelen vólt annak meg vizsgálására, és el hártására oda Commissariusokat egy esméretes jámbor és egyenes szívű Intendáns igazgatása alatt Kataloniába küldeni, a' ki minden egy esztendőtől fogva esett erőszakos húzásokat vonásokat fel jegyeztetett, és úgy találta, hogy azokból 180000 fegyveres

sereget is el lehetett volna tartani. Ennek jelentésére Generál *Lacy* hadi tanácsot tartatván azt végzette, hogy azon tartománynak Intendánsa hivataljától fosztattassék meg, 's helyettek két hadi fő Commissarius neveztessek ki. De senki sem akarta azon hivatalt magára fel vállalni, a' Vichi lakosok pedig annyira fel gerjedtek *Lacy* Generálnak ezen rendelése ellen, hogy ő kénytelen volt a' Kormányszéktől küldetett Intendánst előbbi hivataljába vissza helyheztetni; a' Kadíkszi Kormányzék végzéséből pedig Gen. *Lacy* hivataljától meg fosztatott, 's az ő Commandója *Copons* Generálra bízott, a' ki magát már annak előtte is esméretessé tette a' hadakozás teátrumán az insurgensek ügyében.

Osztályos Generál *Lamarque*, a' Kataloniai Ármádiának Commendánsához *Decaen* Grófhhoz Január. 12-ik napján küldött tudósításában a' *Col-Sacro* erős posznál történt verekedést következőképpen rajzolta le; Azt gondolta, úgymond, a' Generális, hogy az egész elleuséges ármádiára fog találni, azomban 1800 vagy 2000 embernél többre nem talált, a' kiket elfoglalt helyekből mingyárt kiverte. Veszteségek nagy lehet, mivel tsak a' hegy lapján 20 holt embert hagytak, a' kik közt két tiszt is volt. A' Franciaák között körül belől 70 vagy 80 ember tetett a' hadi szolgálatra alkalmatlanná, ezek is pedig tsak gyengén vannak megsebesítve s. a. t,

